# ASYA SULARINDA
## Yemen'den Yokohama'ya Okyanus Dünyaları

Eric Tagliacozzo

**Çeviren**
K. H. Selçuk Dural

**Eric Tagliacozzo (Prof. Dr.),** Cornell Üniversitesi Tarih bölümünde John Stambaugh Kürsüsü Profesörü olarak görev yapmaktadır. Çalışmalarında ağırlıklı olarak Güneydoğu Asya, sömürgecilik tarihi, küresel göç ve deniz aşırı ağlar üzerine yoğunlaşmaktadır. Yayımlanmış başlıca eserleri arasında *Secret Trades, Porous Borders: Smuggling and States Along a Southeast Asian Frontier* (Yale, 2005) ve *The Longest Journey: Southeast Asians and the Pilgrimage to Mecca* (Oxford, 2013) yer almaktadır. Ayrıca Asya denizcilik tarihi, İslam, göç ve tarihsel antropoloji konularında çok sayıda derleme çalışmaya ve uluslararası yayına imza atmıştır.

İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları: 88
Tefekkür Serisi: 6

**Asya Sularında**
**Yemen'den Yokohama'ya Okyanus Dünyaları**

**Eric Tagliacozzo**

Çeviren: **K. H. Selçuk Dural**

Özgün Adı: In Asian Waters: Oceanic Worlds from Yemen to Yokohama

© 2022 by Eric Tagliacozzo, Originally published by Princeton University Press
© Türkçe Yayın Hakları: İstanbul Ticaret Üniversitesi İktisadi İşletmesi 2025

İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları İcra Kurulu:
Dr. İsrafil Kuralay, Prof. Dr. Necip Şimşek, Erdal Cesar, Halil İbrahim Binici

Editör: Betül Sezgin

Kitap Tasarım: Salih Pulcu

1. Baskı: Kasım 2026

ISBN:978-625-92139-4-1

Baskı-Cilt
Gülmat Matbaacılık Yayıncılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Maltepe Mah., Fazılpaşa Cad., No: 8/4
Topkapı-Zeytinburnu/İSTANBUL
Tel: (0212) 577 79 77
Sertifika No: 49388

**İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları**
Örnektepe Mah. İmrahor Cad. No: 88/2.
Beyoğlu/İstanbul 34445
Sertifika No: 52416
yayin@ticaret.edu.tr

© Kitabın Türkçe yayın hakları Kalem Ajansı aracılığı ile İstanbul Ticaret Üniversitesi İktisadi İşletmesine aittir. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni alınmaksızın hiçbir şekilde kopyalanamaz, elektronik veya mekanik yolla çoğaltılamaz, yayınlanamaz ve dağıtılamaz. Yayımlanan eserdeki görüş ve düşünceler yalnızca yazar(lar)ına aittir ve yayıncının görüşlerini yansıtmaz.

Kütüphane Kataloglama Bilgileri (CIP):
Eric Tagliacozzo
Asya sularında : Yemen'den Yokohama'ya okyanus dünyaları / Eric Tagliacozzo; çeviren Kamil Han Selçuk Dural. 1. Baskı, 2026. -- İstanbul : İstanbul Ticaret Üniversitesi, 2026. 600 sayfa ; 15x21,5 cm. -- (İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları ; 88)
ISBN: 9786259213941
Kaynakça ve dizin.
Özgün yapıt adı : In Asian waters : Oceanic Worlds from Yemen to Yokohama
1. Okyanus ve medeniyet. 2. Denizler--Asya--Tarih 3. Navigasyon--Asya--Tarih. 4. Asya--İlişkiler--Afrika, Doğu
CB 465/T34 2026

# Asya Sularında

## Yemen'den Yokohama'ya Okyanus Dünyaları

ERIC TAGLIACOZZO

Çeviren
K. H. SELÇUK DURAL

İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
YAYINLARI

İÇİN
DEKİ
LER

Haritalar Listesi 7
Görseller Listesi 7
Tablolar Listesi 9
Teşekkür 11

1. Bölüm
**Nagasaki'den Güneye, Hürmüz'den Batıya** 23

BİRİNCİ KISIM
DENİZ BAĞLANTILARI

2. Bölüm
**Çin'den Afrika'ya: Prolegomena** 53
3. Bölüm
**Vietnam'ın Deniz Ticareti Yörüngesi** 83

İKİNCİ KISIM
SU KÜTLELERİ

4. Bölüm
**Güney Çin Denizi'nde Kaçakçılık:**
**Yasa Dışı Ticaretin Tarihi** 115
5. Bölüm
**Merkez ve Çevresi:**
**Hint Okyanusu Nasıl "Britanyalı" Oldu?** 141

ÜÇÜNCÜ KISIM
GELGİTLERLE YAYILAN DİN

6. Bölüm
**Tılsımların Dolaşımı:**
**Bengal Körfezi'nde Hindu-Budist Aktarımları** 191

7. Bölüm
**Zamboanga, Mindanao:**
**Dünyanın Bittiği Yerde İslam ve Hristiyanlık** 215

DÖRDÜNCÜ KISIM
ŞEHİRLER VE DENİZ

8. Bölüm
**Büyük Güneydoğu Asya'da Liman Şehirlerinin**
**Biçimlenme Süreci** 249

9. Bölüm
**Aden'den Bombay'a, Singapur'dan Pusan'a:**
**Sömürge Dolaşım Ağları** 281

BEŞİNCİ KISIM
OKYANUSLARIN BEREKETİ

10. Bölüm
**Yüzgeçler, Deniz Hıyarları ve İnciler:**
**Deniz Ürünleri ve Çin Güneydoğu Asyası** 317

11. Bölüm
**Rıhtımlarda: Hindistan'ın Güney Kıyıları Nasıl**
**"Baharat Merkezi" Hâline Geldi?** 347

ALTINCI KISIM
DENİZ TEKNOLOJİLERİ

12. Bölüm
**Foucault'nun Bir Diğer Panoptikonu ya da**
**Sömürge Güneydoğu Asyası'nın Aydınlatılması** 383

13. Bölüm
**Haritalar ve İnsanlar Üzerine: Hidrografi ve**
**Emperyal Yapı** 421

14. Bölüm
**Çin Dalgalara Hükmederse** 449

**Ekler** 473
**Kaynakça** 495
**Dizin** 573

## Haritalar Listesi

**Harita 1.** Asya'nın Deniz Dünyası: Nagasaki'den Güneye, Hürmüz'den Batıya 25

**Harita 2.** Çin'den Afrika'ya Deniz Yoluyla 56

**Harita 3.** Doğu Afrika Kıyı Kentleri 63

**Harita 4.** Batı Hint Okyanusu'nda Muson Düzenleri 65

**Harita 5.** Vietnam'ın Deniz Ticaret Yörüngesi 85

**Harita 6.** Güney Çin Denizi 119

**Harita 7.** Hint Okyanusu 146

**Harita 8.** Bengal Körfezi 193

**Harita 9.** Sulu Denizi 216

**Harita 10.** Güneydoğu Asya Deniz Limanları 251

**Harita 11.** Sömürge Dönemi Okyanus Ağı 283

**Harita 12.** Çin Güneydoğu Asyası 333

**Harita 13.** Güney Asya Suları: Malabar ve Coromandel Kıyıları 349

**Harita 14.** Aydınlatma Sahası 385

**Harita 15.** Hidrografisi Bulunan Sular 425

**Harita 16.** Güney Çin Denizi'nde Çakışan Hak İddiaları 453

## Görseller Listesi

**Görsel 1.** Svahili Kıyılarında Akasya Ağaçları ve Dhowlar 59

**Görsel 2a.** Zheng He'nin Hazine Gemisi ve Wu Bei Zhi Haritaları 73

**Görsel 2b.** Zheng He'nin Hazine Gemisi ve Wu Bei Zhi Haritaları 74

**Görsel 3.** The Yong-Le Giraffe Brought Back to China [Çin'e Getirilen Yongle Zürafası], 1415 76

**Görsel 4.** Koxinga'nın Afrikalı Muhafızları 79

**Görsel 5.** Vietnamca "Ave Maria" 90

**Görsel 6.** Vietnam Bronz/Bakır Sikke (Tự Đức Dönemi, 19. Yüzyıl) 92

**Görsel 7.** Vietnam'ın Kuzey Kıyılarının Topoğrafyası 104

**Görsel 8.** Qingping Pazarı, Guangzhou: Babunlar, Deniz Atları 121

**Görsel 9.** Qingping Pazarı, Guangzhou: Oryx Boynuzları, Maymun Ayakları 121

**Görsel 10a.** Hollanda Abluka Kırıcı Gemileri, 1947 126

**Görsel 10b.** Hollanda Abluka Kırıcı Gemileri, 1947 127

**Görsel 11.** Malezya'nın Penang Kentinde Burmalı Kaçakçılar 137

**Görsel 12.** Songkhla'da Tayland'a Ait Yasa Dışı Balıkçı Tekneleri 137

**Görsel 13.** Koçin, Kerala'da Hintli Liman İşçisi 163

**Görsel 14.** Taş Adak Figürü, Güney Siyam, 8.-12. Yüzyıl 209

**Görsel 15.** Bengal Körfezi Heykeli: Avalokiteşvara (Sri Lanka, Yaklaşık 750) 212

**Görsel 16.** Zamboanga, Mindanao: Top ve Cami 222

**Görsel 17.** Singapur Limanı, Kuruluşundan Kısa Bir Süre Sonra 259

**Görsel 18.** İstanbul 285

**Görsel 19.** Puccini'nin *Madama Butterfly* Eseri 305

**Görsel 20.** Kaplumbağa Kabuğu 326

**Görsel 21.** İnciler 326

**Görsel 22.** Trepang (Yenebilir Deniz Hıyarı) 329

**Görsel 23.** Sri Lanka'dan Tarçın 357

**Görsel 24.** Malabar Kıyısı Manzarası 359

**Görsel 25.** Panoptikon: Karimata Boğazı, 1909 407

**Görsel 26.** Vidalı Kazık Fenerler ve Diyoptrik Mercekler 411

**Görsel 27.** Sömürge Dönemi Hollanda Resif Bildirimleri 431

**Görsel 28.** Ajax Sığlığı 439

**Görsel 29.** Doğu Hint Adaları'nda Hollanda Hidrografisi 442

## Tablolar Listesi

**Tablo 1.** 19. Yüzyılın Başında Vietnam Denizciliğinin Dışa Açık Yapısı 103

**Tablo 2.** Güney Çin Denizi için Kaçakçılık İstatistikleri 133

**Tablo 3.** Su Altı Arkeolojik Seramik Verileri 204

**Tablo 4.** Japonya'nın Yeni Açık Limanları ve Limanlara Uğrayan Gemiler/Tonajları, 1898/1899 308

**Tablo 5.** Singapur Üreticiler Birliği Baharat İstatistikleri, 1989 371

**Tablo 6.** Hollanda Doğu Hint Adaları'nda Hidrografik Haritalama 435

# Teşekkür

Tarihçiler kendi akademik uzmanlık alanlarının sınırlarını aşarak daha geniş bir çerçevede kalem oynattıklarında, çoğu kez "büyük bir fikir" ileri sürmeyi hedefler. Bu tür girişimler geçmiş yüzyıllarda dünyayı ya da onun belirli bir kesitini nasıl kavradıklarına dair iddialı bir yorum içerir. Bu yaklaşım takdiri hak eder, ancak bu çalışmada amaçlanan tam olarak bu değildir. Bu kitabın hedefi gerçekte daha mütevazı bir nitelik taşır. Coğrafi kapsamı ve zaman çerçevesi geniş görünse de yapmak istediğim daha yalındır. Denizin Asya tarihindeki rolü hakkında anlamlı sonuçlara ulaşılıp ulaşılamayacağını görmek için farklı bakış açılarını bir arada kullanmanın ne ölçüde açıklayıcı olduğunu sınamak istedim. Bu pencereler mesafe (1. bölüm), bölge (2. bölüm), din (3. bölüm), kentleşme (4. bölüm), çevre (5. bölüm) ve teknoloji (6. bölüm) başlıkları altında ele alınır, denize ve dünyanın bu kesimindeki önemine dair çeşitli perspektifler sunar. Bu farklı bakış noktalarından hareketle, Asya tarihinin genellikle tasavvur edilenden daha bağlantılı bir bütünlük içinde kavranabileceği kanaatine vardım. Zira akademide bu bölgenin farklı parçaları ayrı alan çalışmaları içinde değerlendirilir ve her birine kendine özgü bir "yer" atfedilir. Bu konudaki kanaatlerim kısmen kendi orta yaş tecrübemle de bağlantılıdır. Uzun süredir, birbirinden kopuk "inceleme nesneleri" sayılan bu mekânların birçoğu arasında gider gelirim, zaman zaman bir şeyi daha önce başka bir yerde gördüm mü diye kendime sorarım. Bu huzursuz tanışıklık hissi bir süre sonra söz konusu projeyi izleme kararımın başlıca gerekçelerinden biri hâline geldi. Bir diğer saik, dünya en azından algılarımız düzleminde küçüldükçe, unsurlar arasındaki irtibatların daha belirgin ve daha güçlü bir görünürlük kazanmasıdır. Zamanla benim için daha görünür bir nitelik kazanan bu sezgileri kayda geçirmek istedim.

Kişinin kendi konfor alanının dışına çıkması, başkalarının uzman görüşlerine başvurmayı da zorunlu kılar. Bu nedenle yalnızca kitap taslağının

tamamını okuyarak değerlendirme yapan Princeton hakemlerine değil, aynı zamanda kendi uzmanlık alanlarıyla ilgili bölümleri incelemeyi kabul eden 25 meslektaşım ve dostuma da ilettikleri yorum ve eleştiriler için içtenlikle müteşekkirim. 2. bölümde ele aldığım Çin ile Afrika arasındaki erken dönem bağlantılar konusunda katkı ve düzeltmeleri için Tansen Sen'e (NYU Şanghay) ve Geoff Wade'e (eski ARI Singapur) teşekkür ederim. 3. bölüm için Vietnam kıyılarına ilişkin değerlendirmeleri nedeniyle Nhung Tran'a (University of Toronto) ve Li Tana'ya, eski ANU Canberra, teşekkür borçluyum. 4. bölümle ilgili Güney Çin Denizi'ndeki yasa dışı rotalara dair katkıları için Robert Antony'ye (University of Macau) ve Yangwen Zhang'a (University of Manchester) teşekkür ederim. 5. bölümdeki Hint Okyanusu bağlamındaki değerlendirmeleri için Fahad Bishara'ya (University of Virginia) ve Isabel Hofmeyr'e (University of the Witwatersrand, Güney Afrika) aynı ölçüde müteşekkirim. Bengal Körfezi'ndeki Budist tılsımları üzerine 6. bölümdeki katkıları için Anne Blackburn'e (Cornell) ve Justin McDaniel'e (Penn) teşekkür ederim. 7. bölümle ilgili Zamboanga'da İslam ve Hristiyanlık konusundaki dikkatli değerlendirmeleri için Jojo Abinales'e (University of Hawai'i), Michael Laffan'a (Princeton) ve Noelle Rodriguez'e (eski Ateneo de Manila) teşekkür ederim. 8. bölümdeki geniş Güneydoğu Asya bağlamında kentleşmeye ilişkin katkıları için Michael Leaf'e (UBC) ve Su Lin Lewis'e (Bristol) teşekkür borçluyum. 9. bölümde geçen sömürge dönemi dolaşım ağlarına dair değerlendirmeleri için Rachel Leow'a (Cambridge) ve Remco Raben'e (University of Amsterdam) teşekkür ederim. Deniz ürünleri konusunda 10. bölümdeki katkıları için Pedro Machado'ya (Indiana University) ve Edyta Roszko'ya (University of Bergen) teşekkür ederim. 11. bölümdeki Bengal Körfezi'nde baharatların incelenmesine ilişkin değerlendirmeleri için Prasenjit Duara'ya (Duke) ve Sebastian Prange'a (UBC) teşekkür ederim. 12. bölümle ilgili olarak ise Asya denizlerinin aydınlatılması konusundaki katkıları için Peter Cunich'e (HKU) ve Robert Elson'a (eski University of Queensland) teşekkür ederim. Son olarak da 13. bölümde yer alan hidrografi alanındaki değerlendirmeleri için John Butcher'a (Murdoch University) ve Suzanne Moon'a (University of Nebraska) teşekkür borçluyum.

Deniz üzerine uzun yıllardır birlikte fikir alışverişinde bulunduğum daha geniş bir çevre de var. Bu çerçevede Seema Alavi, Sunil Amrith, Sugata Bose ve Kerry Ward, yalnızca denize ilişkin düşüncelerimin değil, hayata dair bakışımın şekillenmesinde de belirleyici bir rol oynamışlardır. Benzer biçimde David Biggs, Jenny Gaynor, John Guy, Takeshi Hamashita, Tim Harper, Robert Hellyer, Eng Seng Ho, Isabel Hofmeyr, Celia Lowe, Matt Matsuda, Dilip Menon, Atsushi Ota, Ronald Po, Tony Reid, Tansen Sen, Singgih Sulistiyono, Heather Sutherland, Nancy Um ve Jim Warren da deniz konusundaki düşünsel yönelimimi besleyen ve derinleştiren isimler arasında yer alırlar. Akademide daha da geniş bir araştırmacı çevresi bu kitapta ortaya koyduğum kapsamlı fikirler üzerine farklı zamanlarda benimle görüş alışverişinde bulunmuştur. Bu katkılar dolayısıyla Barbara Watson Andaya, Leonard Andaya, Maitrii Aung-Thwin, Tim Barnard, Zvi Ben-Dor, Leonard Blussé, Shelly Chan, Adam Clulow, Robert Cribb, Dhiravat na Pombejra, Don Emmerson, Michael Feener, Anne Gerritsen, Valerie Hansen, Robert Hellyer, David Henley, Matt Hopper, Naomi Hosoda, Diana Kim, Dorothy Ko, Michael Laffan, Eugenia Lean, Rachel Leow, Vic Lieberman, Mandana Limbert, Mona Lohanda, David Ludden, Fouad Makki, Rachel McDermott, Arnout van der Meer, Rudolf Mrázek, Oona Paredes, Lorraine Paterson, Peter Perdue, James Pickett, Ken Pomeranz, Jeremy Prestholdt, Geoff Robinson, James Rush, Danilyn Rutherford, Yoon-hwan Shin, Takashi Shiraishi, John Sidel, Megan Thomas, Jing Tsu, Wu Xiao-an, Wen-hsin Yeh, Charles Wheeler, Bin Yang ve Peter Zinoman'a teşekkür ederim. Helen Siu ile Angela Leung ise bu iki liste arasında bir köprü kurar; yıllar boyunca sundukları destek ve dostluk hem denizleri hem de fikirleri aşan bir derinlik taşır. Zanzibar açıklarında denizde birlikte gerçekleştirdiğimiz "ofis saatleri", son 30 yılın en kıymetli hatıraları arasında yer alır. Yukarıdaki liste birçok ismi dışarıda bırakmış olabilir, yine de entelektüel borçlarımın en azından bir bölümünü görünür kılmaya katkı sunduğunu umarım. Bu borçların kaynağı ise tek bir yerde, lisansüstü eğitim dönemimde yatar. Yale'deki hocalarıma derin bir minnet duyuyorum; Ben Kiernan, Jim Scott ve Jonathan Spence düşünsel yönelimimi belirgin biçimde şekillendirmişlerdir.

Burada, yaklaşık aynı kuşaktan yedi meslektaşıma biraz daha kişisel bir teşekkür borçluyum. Yıllar içinde hayatıma farklı şekillerde dokunan bu yol arkadaşları yalnızca çalışmalarımı değil, düşünme ve yaşama biçimimi de derinden etkiledi. Hiçbiri tarihçi değildi, belki de bu nedenle her biri bana kendi disiplinlerinin ötesine uzanan yeni ufuklar açtı. Joshua Barker (Antropoloji, University of Toronto) ile 15 yılı aşkın süre boyunca *Indonesia* dergisini birlikte yürüttük. Bu uzun editörlük serüvenini ondan daha iyi biriyle paylaşamazdım. Titizliği, sabrı ve her durumda sergilediği ölçülülük bana sürekli örnek oldu. Siddharth Chandra (Ekonomi, Michigan State) hayatımda hem kurumsal hem entelektüel düzlemde özel bir yer edindi. AIFIS çerçevesindeki katkıları kadar, zor zamanlarda sunduğu düşünsel yoldaşlık da benim için büyük anlam taşıdı. Wen-Chin Chang (Antropoloji, Academia Sinica) ile iki kitabı birlikte hazırladık, fakat benim için asıl değerli olan birlikte geçirdiğimiz ve çoğu kez kahkahalarla dolu anlardı. Onun cesareti ve sınır tanımaz merakı, masa başında çalışan bizler için güçlü bir ilham kaynağına dönüştü. Carol Hau (Edebiyat, Kyoto) zarafeti ve inceliğiyle hafızamda yer etti. Kyoto'da birlikte içtiğimiz bir çay, onu daha yakından tanımama imkân verdi ve o karşılaşma zihnimde kalıcı bir iz bıraktı. Natasha Reichle (Sanat Tarihi, San Francisco Museum of Asian Art) ile Seattle'daki Advanced Indonesian SEASSI günlerinden bu yana süren dostluğumuz, yetişkinlik hayatımın en istikrarlı bağlarından biri oldu. Sıcaklığı ve sükûneti, iki kıta arasında geçen yıllarım boyunca bana her zaman iyi geldi. Ronit Ricci (Din, Hebrew University) benim için yalnızca değerli bir muhatap olmadı, aynı zamanda dikkatle dinleyen ve incelikle karşılık veren "okyanus ötesi" bir dost olarak yanımda yer aldı. Okyanuslar değişse de bu bağ varlığını hep korudu. Son olarak Andrew Willford (Antropoloji, Cornell) 20 yılı aşkın süre boyunca hayatımda rehberlik eden bir isim oldu. Onunla çalışmak, kendi sınırlarımı daha açık biçimde görmemi sağladı. Entelektüel berraklığı ve güçlü ahlaki duyarlılığı, beni her defasında daha dikkatli ve daha sorumlu düşünmeye yöneltti. Hayatımda böyle bir varlığın yer alması büyük bir ayrıcalık oldu.

Ithaca'daki öğretim deneyimim bu kitabın şekillenmesinde belirleyici bir rol oynadı. Cornell'de uzun yıllar Hint Okyanusu üzerine ders verdim, bunun yanı sıra "Ocean: The Sea in Human History" başlıklı daha

genel bir ders de yürüttüm. Altı ya da yedi yıl kadar önce ise dostum ve Latin Amerika tarihçisi meslektaşım Ray Craib ile "The Pacific Horizon" adlı yeni bir ders açtık. Bu ders zamanla Profesör Craib ve Ernesto Bassi ile çeşitli doktora jürilerinde birlikte görev almama vesile oldu. Latin Amerika odaklı öğrencilerden oluşan bu gruplarda çoğu kez genel anlamda "okyanus uzmanı" rolünü üstlendim. Benzer bir rolü Hint Okyanusu bağlamında, Güney Asya doktora jürilerinde Durba Ghosh ve Robert Travers ile yürüttüm. Bu jüriler kitapta ele aldığım bazı meseleleri daha geniş bir çerçevede düşünmemi sağladı. Son olarak "History of Exploration" başlıklı dersi anmak isterim. Bu dersi Cornell'de Carl Sagan'ın yerine gelen gökbilimci Steve Squyres ile yürüttüm. Kendisi daha sonra Jeff Bezos'un uzay girişimi Blue Origin'de baş mühendislik görevini üstlenmek üzere ayrıldı. Derste ben karadan ve özellikle denizden yapılan keşiflerin tarihini anlatırken, Profesör Squyres gezegenin yüzeyinden yükselip uzaya yönelen her şeyi ele aldı. Bu öğretim deneyimi, burada tartışılan örüntülere daha da geniş bir ölçekte bakmama imkân verdi. Cornell'de ders verme ayrıcalığına eriştiğim lisansüstü öğrenciler ve pek çok lisans öğrencisi, bu meseleleri kendi başıma düşünebileceğimden çok daha odaklı ele almamı sağladı. Yıllar içinde bana öğrettikleri için Cornell'deki tüm bu öğrencilere ve meslektaşlarıma içtenlikle minnettarım.

Tarih bölümündeki meslektaşlarım da bu süreçte son derece belirleyici oldu. Asya odaklı çalışma yürüten ve farklı kuşakları temsil eden meslektaşlarımın her biri ayrı bir zenginlik sundular. Ayrıca Ithaca'da benzer yaş aralığında yer alan bir kuşağın parçası olma şansını da yakaladım; birkaç yaş farkıyla aynı zamanı ve mekânı paylaşarak birlikte düşündük ve ürettik. Bu çerçevede Ed Baptist, Ernesto Bassi, Judi Byfield, Derek Chang, Ray Craib, Paul Friedland, Maria Cristina Garcia, Durba Ghosh, Larry Glickman, TJ Hinrichs, Tamara Loos, Mostafa Minawi, Russell Rickford, Barry Strauss, Robert Travers ve Claudia Verhoeven'a minnettarlığımı kayda geçirmek isterim. Yeni meslektaşım Sun Peidong'u da bu listeye eklemeliyim, onun örneği cesaretin en yalın hâlinin nasıl göründüğünü hepimize gösterdi. Bu isimlerin bir kısmı yalnızca meslektaşım değil aynı zamanda yakın dostum oldular; kim olduklarını kendileri biliyor. Cornell'de farklı idari ve akademik sorumluluklar üst-

lendim. Bu roller içinde çoğu zaman öğrettiğimden daha fazlasını öğrendim. Comparative Muslim Societies Program'ını yönetmek özellikle belirleyici bir deneyim sağladı; Cornell'in Modern Indonesia Project'ini yürütmek de aynı ölçüde faydalı oldu. Joshua Barker ile *Indonesia* dergisinin editörlüğünü, Benedict Anderson ve Jim Siegel'den devralmam da bu sürecin önemli bir parçasını oluşturdu. Birkaç yıl önce kampüste Migrations Initiative'in eş başkanlığını üstlenmem istendiğinde bu çerçeve daha da genişledi. İnsan hareketliliğini merkeze alan ve kapsamı son derece geniş olan bu girişim, kitabın düşünsel arka planını doğrudan etkiledi. Migrations çevresindeki eş liderlerle çalışmak büyük bir ayrıcalık sundu; Shannon Gleeson, Gunisha Kaur, Steve Yale Loehr, Rachel Riedl ve Wendy Wolford, bana birlikte düşünmenin ve birlikte üretmenin inceliklerini öğrettiler. Sosyoloji, tıp, hukuk, siyaset bilimi ve coğrafya disiplinlerinden getirdikleri bakış açıları, hareket hâlindeki bir dünyayı kavrayışımı derinden etkiledi ve dünyaya bakışımı kalıcı biçimde dönüştürdü.

Son yıllarda Cornell'den ayrılan bazı meslektaşlarım da hayatımda hem entelektüel hem kişisel düzlemde derin izler bıraktı. Birkaçının adını burada özellikle anmak isterim: Lindy Williams kısa süre önce emekliye ayrıldı; Cornell Southeast Asia Program'daki varlığı gerçekten özlenecek. Kendi bölümümden Holly Case, Brown'a geçti, ancak bedenen başka bir yerde bulunsa da Ithaca'daki varlığını zihnimde hâlâ hissediyorum. Itsie Hull yıllar önce emekli oldu fakat akademik dürüstlüğü ve ince mizahı, nasıl bir akademisyen olunabileceğine dair canlı bir örnek olarak benim için varlığını sürdürür. Larry Moore artık aramızda değil, fakat hatırası silinmedi. Yıllar boyunca paylaştığımız öğle yemeklerini, o neşeli ve içten sohbetleri özlüyorum. Larry, buraya geldikten sonra bana büyük bir incelik ve cömertlikle yaklaşan kıdemli Amerikan tarihi uzmanları arasındaki en belirleyici isimdi, gösterdiği nezaketi hiç unutmadım. Bu bağlamda McGraw Hall'da gecenin birine kadar ders notları yazdığım günleri de hatırlarım. Eve dönmeden önce posta kutuma baktığımda Walt LaFeber'in çalışmaya gelmiş olduğunu görürdüm. Kendi kendime, "Tanrım, Walt saat birde buradaysa benim en az üçe kadar kalmam gerekir" diye düşündüğümü anımsarım. Bu sahne o Amerikan tarihçileri kuşağının adanmışlığını simgeler ve 20 yıldır zihnimde

canlılığını korur. Bununla birlikte hayatım üzerindeki en büyük etkiyi Sherm Cochran bıraktı. Yıllar önce emekliye ayrılsa da üzerimdeki etkisi hâlâ güçlü biçimde sürüyor. Sherm her bakımdan örnek bir insandır, akademik yaşamda ve gündelik hayatta iyi yaşanmış bir hayatın nasıl mümkün olabileceğini gösterir. Yale'deki ortak hocamız Jonathan Spence'in 80. doğum günü vesilesiyle birlikte çıktığımız yolculuk, yetişkinlik hayatımın en unutulmaz anıları arasında yer alır. Arabada gidiş dönüş toplam 12 saat boyunca konuşacak yeterince şey bulabilir miyiz diye yola çıkarken tereddüt etmiştim. Dönüşte evinin önüne geldiğimizde bunca saatlik yolculuğun ardından ona dönüp "Vegas'a mı devam edelim?" diye sorduğumu hatırlarım; anahtarı yeniden kontağa takarken ikimiz de gülmüştük. Sherm kelimenin tam anlamıyla bir öğretmendir. Umarım bunu biliyordur, ancak tevazusu hayatım üzerindeki etkisinin büyüklüğünü bütünüyle kavramasına muhtemelen izin vermez.

Çoğunluğu Princeton'da olmak üzere bir dizi editör ve editör yardımcısı, bu kitabın ortaya çıkış sürecine büyük katkı sundu. Brigitta van Rheinberg projeyi üstlendi, Eric Crahan değerlendirme sürecini titizlikle yönetti, Priya Nelson ise çalışmayı tamamlanma aşamasına taşıdı. Üçüne de içtenlikle minnettarım. Yapımcı editörüm Natalie Baan kitabın yayınlanmasını mümkün kılan süreci dikkatle yürüttü, Anne Cherry ise metni büyük bir titizlikle gözden geçirdi. Thalia Leaf ve Abigail Johnson gerekli aşamaların zamanında tamamlanmasını sağladı ve süreç boyunca bana rehberlik etti. Abby Kleiman da önemli editoryal katkılarda bulundu. Bu kitapta yer alan bazı bölümlerin erken versiyonlarını daha önce yayımlamama imkân tanıyan dergi ve yayınevlerine de teşekkür ederim. 4. bölümün ilk hâli *Critical Asian Studies* 34, sy. 2 (2002): 193-220'de; 5. bölüm *Itinerario* 26, sy. 1 (2002): 75-106'da; 8. bölüm *Journal of Urban History* 33, sy. 6 (2007): 911-932'de; 10. bölüm Wen-Chin Chang ile birlikte hazırladığımız ve Duke University Press tarafından 2011'de yayınlanan *Chinese Circulations* başlıklı derleme kitapta; 12. bölüm *Technology and Culture* 46, sy. 2 (2005): 306-328'de; 13. bölüm ise *Archipel* 65 (2003): 89-107'de yayınlandı. Kuzey Amerika ve Avrupa'daki çok sayıda kurum bu fikirleri davetli konuşmalar aracılığıyla sınama imkânı sundu, hepsine teşekkür borçluyum. Bununla birlikte kitabın ana rotaları üzerindeki mekânlarda konuşma fırsatı bulmak benim için özellikle anlam-

lıydı. Kyoto University Southeast Asia Program'a, Hong Kong Institute for Humanities and Social Sciences'e, Taipei'de Academia Sinica'ya, ARI Singapur'a, Universiti Kebangsaan Malaysia'ya, Penang'daki E&O'ya, USINDO Jakarta'ya, Kolkata'daki Netaji Institute'a Cornell Medical School Doha'ya, Yale'in Nairobi'de düzenlediği "China/Africa" konferansına ve son olarak Zanzibar'daki Yale HKIHSS atölyesine teşekkür ederim. HKIHSS Hong Kong ve Academia Sinica Taipei, oturup yazmam için burs sağlayarak bu çalışmaya doğrudan katkıda bulundu, bu destek benim için son derece kıymetliydi. Her iki kurumun öğretim üyeleri ve idari kadrosu beni büyük bir içtenlikle karşıladı. Son olarak çevirilerimi kontrol eden şu isimlere teşekkür ederim: Eski Malayca metinler için Tineke Hellwig'e, İtalyanca için Michela Baraldi'ye, Fransızca için Leon Sachs ve Phi Van Nguyen'e. Vietnamca diyakritik işaretler konusunda Thuy Tranviet de değerli destek sundu. Çinceden yapılan sözlü tarih mülakatları ve Hollandaca kaynaklardan yapılan çeviriler bana aittir.

Farklı dönemlerde ve farklı bağlamlarda hayatıma eşlik eden geniş ve çeşitli bir dost çevresi de yıllar içinde hayat çizgimin önemli bir parçasını oluşturdu, onların katkısını da burada anmak isterim. Seul'de Park Bun Soon yaklaşık 30 yıldır benim Koreli "ağabeyim" oldu, dostluğumuzun bu kadar uzun soluklu oluşuna hâlâ şaşarım. Taipei'de Ming-chi Chen özellikle Tayvan'da bulunduğum dönemlerde yakın bir dosta dönüştü, kendisi ve ailesi bana zorlayıcı koşullar altında zarafetin nasıl korunabildiğini gösterdi. Almanya'da Birte Saager ile Peter ve Sabia Schwarzer, birbirlerini tanımasalar da tek bir yıl içinde başlayan dostluklarımızı onlarca yıla ve kıtalar arası bir sürekliliğe taşıdılar, her biri zihnimde sağlam bir yer edindi. Üniversite yıllarından Morgan Hall, John Heller ve Mike Steinberger hayatımda hâlâ güçlü referans noktalarıdır, bu sürekliliği bir talih olarak görürüm. Lisansüstü yıllarımdan iki yakın dostum John Jones ve Bruce McKim'in zamansız kaybı, hayatın kırılganlığını acı biçimde hatırlattı. O kaybın tek tesellisi Yale günlerinden bağımın zayıfladığı bazı dostluklara yeniden daha sıkı sarılmam oldu, özellikle Felipe Hernandez, Joanne Rim ve Joel Seltzer ile bağımızı yeniden güçlendirdik. En eski dostluklarım ise Bronx High School of Science günlerine uzanır. Bu grupla 40 yılı aşkın süredir dostuz, bazılarıyla ilkokuldan bu yana süren bir bağ paylaşırım. Jon Auerbach, Eric Baron, Tom Crowe,

Marc DeLeeuw, Sheesh Gonzales, Sang Ho Kim, Dick Lau, Mark Mokryn, James O'Shea, Peter Stefanopolous, Tom Stepniewski ve özellikle Robert Yacoub ile kurduğum dostluklar hayat boyu süren bağlara dönüştü. Covid-19 pandemisinin getirdiği sayısız zorluğun içinde belki de tek olumlu gelişme Zoom uygulamasının hayatımıza girmesi oldu. Son iki yıl boyunca her perşembe ve pazar günü ekranda bir araya geldik, bu buluşmalar dostluğumuzu canlı tuttu. Butik bira üreticileri de bu süreçten epey kazanç sağladı.

Son olarak, bu kitabın ortaya çıkışında ailemin payı gerçekten büyüktür. Eşim Katherine Peipu Lee ile çocuklarımız Clara ve Luca, kitap yazmak üzere ortadan kaybolduğum dönemlerde yokluğumun asıl yükünü omuzladı. İlk kitabım yayınlandığında Clara henüz bebekti, Luca ise daha dünyaya gelmemişti. Şimdi ikisi de ergenlik çağında ve Clara neredeyse yuvadan ayrılmanın eşiğinde. Bu durum zamanın geçişini bana sessiz ama güçlü biçimde hatırlatıyor. Kız kardeşim ve ailesi de hayatımda böyle bir akrabalık bağının varlığının ne kadar büyük bir talih olduğunu her defasında gösterdiler. Yıllar önce babam 50 yaşına varmadan ani ve beklenmedik biçimde hayatını kaybetti, ilk monografimi ona ithaf etmiştim. İkinci kitabımı Ithaca'daki aileme adadım. Bu kitap ise babamın ölümünden sonra hepimiz için hayatı yeniden toparlayan anneme ithaf edildi. O sırada kız kardeşimle ben henüz ergenlik çağındaydık; ben 19 yaşındaydım ve üniversitenin ikinci sınıfındaydım, kız kardeşim ise henüz 17 olmamıştı ve liseyi yeni bitiriyordu. Annem o ağır kayba rağmen, izleyen yıllarda evden uzakta kalmama ve kendi yolumu sürdürmeme izin verdi; kız kardeşimin de üniversite için evden ayrılmasını destekledi. Bunun onun için ne kadar zor olduğunu o zaman belki tam kavrayamadım ama kendi çocuklarım evden ayrılmaya hazırlanırken bu fedakârlığın ağırlığını şimdi daha iyi hissediyorum. Üniversiteden mezun olduktan sonra daha da uzun bir yolculuğa çıktım. Bir burs kapsamında baharat ve deniz ürünleri tüccarlarıyla görüşmek üzere Asya'nın deniz yollarına yöneldim, zamanımın çoğu gemilerde geçti. İnternetin henüz olmadığı o dönemde, ya Hint Okyanusu kıyılarında bir yerde ya da Güney Çin Denizi'ni bir uçtan bir uca katederken bir yılı aşkın süre boyunca adeta "dışarıdaydım". Annem bütün bu süre boyunca içindeki büyük yokluk hissine rağmen hayatlarımızı kurmamıza

yol verdi. Bunun ne kadar güçlü bir irade gerektirdiğini ve onun için ne denli zor olduğunu bugün kendi çocuklarım büyüyüp evden ayrılmaya hazırlanırken daha iyi anlıyorum. Denize açılmama, uzaklara gitmeme ve dünyaya doğru yürümeme izin verdiği için bu kitap minnetimin küçük bir ifadesi olarak ona adandı.

## Dillere Dair Bir Not

Bu kitap hem farklı kıtalardaki kütüphane ve arşivlerde yürütülen araştırmalar hem de saha çalışmaları sırasında birden fazla dilin kullanımını gerektirdi. Çinceden yapılan sözlü tarih mülakatları ile Endonezce/Malayca, Hollandaca, Fransızca ve İtalyancadan yapılan çeviriler, aksi belirtilmedikçe bana aittir. Yazım biçimlerini mümkün olduğunca standartlaştırmaya özen gösterdim, ancak kaynakların kendi dilini konuştuğu durumlarda dönemsel kullanımı esas aldım.